

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยหรือการศึกษาเพื่อให้เกิดความรู้ใหม่นั้นมีด้วยกันหลายวิธีการ การจะใช้วิธีการหรือระเบียบวิธีแบบใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูล วัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการศึกษาวิจัยในเรื่อง “การวิเคราะห์การถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11” นี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative) ซึ่งจะมีลักษณะสำคัญ คือ

- เน้นการมองปรากฏการณ์ให้เห็นภาพรวม โดยการมองจากหลายแง่มุม
- การศึกษาติดตามระยะยาวและเจาะลึกเพื่อให้เข้าใจความเปลี่ยนแปลงของปรากฏการณ์สังคมซึ่งมีความเป็นพลวัต
- ศึกษาปรากฏการณ์ในสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ
- คำนึงถึงความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย
- ใช้การพรรณนาและการวิเคราะห์แบบอุปนัย
- เน้นปัจจัยหรือตัวแปรด้านความรู้สึนึกคิด จิตใจ ความหมาย

กล่าวโดยสรุปการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การแสวงหาความรู้โดยการพิจารณาปรากฏการณ์สังคมจากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงในทุกมิติ เพื่อหาความสัมพันธ์ของปรากฏการณ์กับสภาพแวดล้อมนั้น วิธีการนี้จะสนใจข้อมูลด้านความรู้สึนึกคิด ความหมาย ค่านิยมหรืออุดมการณ์ของบุคคล นอกเหนือไปจากข้อมูลเชิงปริมาณ และเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการตีความสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

การศึกษาในเรื่อง “การวิเคราะห์การถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11” มีลักษณะของข้อมูล วัตถุประสงค์ การเก็บข้อมูล ตลอดจนการวิเคราะห์ข้อมูลในลักษณะเชิงคุณภาพที่มีลักษณะสำคัญดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นในรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

แหล่งข้อมูลและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้แหล่งข้อมูลที่ผู้วิจัยใช้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประเภทสื่อโทรทัศน์

ได้แก่ เทปบันทึกภาพการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ที่เป็นทั้งภาพและเสียงที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11 ระหว่างวันที่ 20 กรกฎาคม - วันที่ 5 สิงหาคม พ.ศ. 2539 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 16 วัน โดยในช่วงแรกผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากคุณรวงทอง ยศธำรง หัวหน้าฝ่ายผลิตรายการ ของ สทท.11 เพื่อขอบันทึกเทปการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้ พร้อมนำม้วนเทปที่จะใช้ในการบันทึกเทปไปด้วย ซึ่งเทปบันทึกภาพการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้ทั้งหมด ฝ่ายผลิตรายการเป็นผู้เก็บรักษาไว้ แต่ในการขอบันทึกเทปการแข่งขันดังกล่าว ผู้วิจัยไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากติดปัญหาในเรื่องที่ว่า สทท.11 ไม่มีเจ้าหน้าที่มากพอที่จะจัดการบันทึกเทปให้ เพราะเทปบันทึกภาพมีจำนวนมาก นอกจากนี้เครื่องมือที่จะใช้ก็มีจำนวนจำกัด เจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งต้องใช้เครื่องในการทำงาน ดังนั้นจนในที่สุดผู้วิจัยจึงไม่สามารถขอบันทึกเทปการแข่งขันดังกล่าวได้

แต่ทางคุณรวงทอง ได้แก้ปัญหาในจุดนี้โดยการอนุญาตให้ผู้วิจัยเข้าไปชมเทปบันทึกภาพการแข่งขันทั้งหมดที่ สทท.11 ได้ โดยสถานที่ที่จะใช้ดูเทปมีอยู่ 2 แห่ง คือ ห้องตัดต่อ 2 ซึ่งเป็นห้องขนาดเล็กแต่เป็นสัดส่วนและมีอุปกรณ์ที่จะใช้ดูพร้อม ซึ่งทำให้ผู้วิจัยสะดวกในการเก็บข้อมูลมาก แต่ถ้าห้องตัดต่อ 2 ไม่ว่าง เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ใช้งานอยู่ ผู้วิจัยสามารถไปดูที่ฝ่ายผลิตรายการได้ โดยมีเครื่องเพลย์เทปถึง 2 เครื่อง

เนื่องจากเทปบันทึกภาพการแข่งขันทั้งหมดมีจำนวนมาก ที่ได้การบันทึกเทปไว้ระหว่างวันที่ 20 ก.ค.-5 ส.ค. 39 ซึ่งมีชั่วโมงถ่ายทอดทั้งหมดประมาณ 200 ชั่วโมง ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยต้องใช้เวลาในการเก็บข้อมูลในส่วนนี้เป็นเวลานานประมาณ 1 เดือน ซึ่งเวลาในการเข้าไปดูเทปดังกล่าว ผู้วิจัยสามารถเข้าไปได้ในช่วงเวลาเย็นหลังจากที่ สทท.11 เลิกงานแล้ว ประมาณ 16.00 น. โดยในแต่ละวันผู้วิจัยจะต้องไปขอกุญแจดูเก็บม้วนเทปการแข่งขันที่ฝ่ายผลิตรายการ เพื่อเลือกเทปที่ต้องการมาดูที่ห้องตัดต่อหรือที่ฝ่ายผลิตรายการ และเมื่อดูเทปการแข่งขันเสร็จในแต่ละวันต้องนำไปเก็บไว้ที่เดิม และนำกุญแจไปคืนที่ฝ่ายผลิตรายการ

2. ประเภทเอกสาร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับ สทท.11 และการดำเนินงานถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ได้แก่ หนังสือ เอกสารการประชุม จดหมายราชการ บันทึกข้อความ คำสั่ง ผังการออกอากาศ คำปราศรัยของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกในครั้งนี้ของ สทท.11 ซึ่งผู้วิจัยสามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงได้ โดยผู้วิจัยได้ข้อมูลจากหลายฝ่าย ดังนี้

- ฝ่ายผลิตรายการ โดยติดต่อคุณชูศักดิ์ รองสวัสดิ์ เอกสารที่ได้จากฝ่ายผลิตรายการจะเป็นเอกสารการประชุม จดหมายราชการ คำสั่งแต่งตั้งต่างๆ บันทึกข้อความ ในการค้นหาเอกสารผู้วิจัยได้รับอนุญาตในการค้นข้อมูลจากแฟ้มต่างๆ ได้โดยสะดวก โดยเอกสารบางส่วนคุณชูศักดิ์ได้มอบให้ผู้วิจัยไว้เลย แต่เอกสารบางส่วนต้องนำไปถ่ายเอกสาร แต่เนื่องจากคุณชูศักดิ์ ต้องย้ายที่ทำงานจาก สทท.11 ไปยัง สวท. ดังนั้นเอกสารบางส่วนจึงต้องมาหาที่ สวท.

- งานส่งเสริมวิดิและโทรทัศน์ เอกสารที่ได้ ได้แก่ วารสารประจำเดือน ประวัติของ สทท.11 คำปราศรัยของอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก

- ฝ่ายรายการ โดยติดต่อคุณสมลพันธ์ เอกสารที่ได้จากฝ่ายรายการ ได้แก่ ผังการออกอากาศระหว่างวันที่ 20 ก.ค.-5 ส.ค. 39

2.2 เอกสารที่เกี่ยวกับผู้ชม ได้แก่ จำนวนจดหมายที่เขียนเข้ามาที่สถานีจำนวน 200 ฉบับและข่าวจากหนังสือพิมพ์จำนวน 15 ชิ้น ระหว่างที่มีการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ข้อมูลในส่วนนี้ได้จากคุณเพ็ญพรรณ พงศ์สวัสดิ์ โดยผู้วิจัยเลือกข่าวและบทความที่ลงในหนังสือพิมพ์ฉบับต่างๆจำนวน 15 ชิ้น มาศึกษา ได้แก่

- เดลินิวส์	วันที่ 23 กรกฎาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
- แนวหน้า	วันที่ 29 กรกฎาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
- มติชน	วันที่ 31 กรกฎาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
	วันที่ 6 สิงหาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
- ผู้จัดการรายวัน	วันที่ 6 สิงหาคม 2539	จำนวน 2 ชิ้น
- สยามกีฬา	วันที่ 28 กรกฎาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
	วันที่ 1 สิงหาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น

- ไทยรัฐ	วันที่ 30 กรกฎาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
- กรุงเทพธุรกิจ	วันที่ 4 สิงหาคม 2539	จำนวน 2 ชิ้น
	วันที่ 8 สิงหาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
- สยามโพสต์	วันที่ 1 สิงหาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น
	วันที่ 8 สิงหาคม 2539	จำนวน 1 ชิ้น

3. ประเภทบุคคล

ได้แก่ บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องและเป็นแกนหลักในการดำเนินงานถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทาง สทท.11 ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ คือ

1. คุณชูศักดิ์ รongสวัสดิ์ ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายผลิตรายการของ สทท.11 และผู้ประสานงานด้านกีฬาระหว่างประเทศ ผู้วิจัยได้รับคำแนะนำจากคุณเพ็ญพรรณ พงศ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของ สทท.11 และเป็นศิษย์เก่าปริญญาโท สื่อสารมวลชน ที่คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งคุณเพ็ญพรรณผู้วิจัยก็ได้รับการแนะนำต่อจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัย ทำการสัมภาษณ์ 2 ครั้ง ที่ สทท. เนื่องจากในการสัมภาษณ์ครั้งแรกมีเวลาน้อย คุณชูศักดิ์มีธุระจึงต้องเข้ามาสัมภาษณ์อีกครั้งในภายหลัง โดยสัมภาษณ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2540 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2539 โดยสัมภาษณ์ถึงประเด็นดังต่อไปนี้ เหตุผล ความเป็นมา วัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้ ลิขสิทธิ์ การประสานงานกับเอบียู การเตรียมงานถ่ายทอดสดการแข่งขันที่แอตแลนตา ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth interview) โดยมีการบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ไว้ด้วย

2. คุณเพ็ญพรรณ พงศ์สวัสดิ์ ตำแหน่งผู้ช่วยผู้ควบคุมการถ่ายทอด ผู้วิจัยได้ทำจดหมายขอสัมภาษณ์ โดยไปยื่นที่ฝ่ายผลิตรายการ สทท.11 แต่เนื่องจากคุณเพ็ญพรรณมีธุระต้องเดินทางไปต่างประเทศ ผู้วิจัยจึงต้องรอให้คุณเพ็ญพรรณกลับมาจากต่างประเทศ และนัดเวลาสัมภาษณ์อีกครั้ง ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณเพ็ญพรรณทั้งหมด 2 ครั้งที่ สทท.11 เนื่องจากครั้งแรกคุณเพ็ญพรรณต้องเข้าประชุม จึงทำให้ต้องมีการนัดสัมภาษณ์เป็นครั้งที่ 2 โดยสัมภาษณ์ครั้งแรกเมื่อวันที่ 12 มีนาคม 2539 และครั้งที่ 2 เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2539 โดยประเด็นที่สัมภาษณ์ ได้แก่ การคัดเลือกโปรแกรมการออกอากาศ การคัดเลือกชนิดกีฬาที่จะถ่ายทอด การกำหนดชั่วโมงในการถ่ายทอด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนใหญ่จะเป็นการวิเคราะห์ทั้งภาพและเสียงการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการวิเคราะห์ออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร คือ ผู้ที่ถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ซึ่งก็คือสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 โดยผู้วิจัยจะใช้แนวคิดเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมและแบบจำลองผู้เฝ้าประตูมาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

2. เนื้อหา คือ การวิเคราะห์ภาพและเสียงที่ปรากฏบนจอโทรทัศน์ ในประเด็นดังต่อไปนี้

- ประเภทรายการที่น่าสนใจ
- จำนวนชั่วโมงในการถ่ายทอดรายการแต่ละประเภท

3. ช่องทางการสื่อสาร หรือสื่อ คือ การถ่ายทอดสดที่ผ่านทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 โดยผู้วิจัยนำแนวคิดเรื่องการจัดผังรายการมาเป็นกรอบในการศึกษา

4. ผู้รับสาร คือ ผลสะท้อนกลับจากผู้ชมในการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ที่เข้ามาที่สถานีในช่วงที่มีการถ่ายทอดสดการแข่งขัน โดยผู้วิจัยศึกษาผลสะท้อนกลับ (Feedback) จากผู้ชมในลักษณะของจดหมายและโทรศัพท์ที่เข้ามาในรายการ และข่าวหรือบทความต่างๆที่ลงหนังสือพิมพ์ในช่วงที่มีการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งนี้

การนำเสนอข้อมูล

เนื่องจากผู้วิจัยจะทำการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์การถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทางสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ” ซึ่งจะทำให้ทราบถึงการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 โดยผู้วิจัยจะนำเสนอในลักษณะพรรณนาความ (Descriptive presentation) ดังนี้

บทที่ 4 นำเสนอความเป็นมา เหตุผล นโยบาย วัตถุประสงค์ คณะทำงาน การเตรียมงาน ถ่ายทอด ขั้นตอนในการถ่ายทอด งบประมาณที่ใช้ในการถ่ายทอด ปัญหาและอุปสรรค ผลที่กรมประชาสัมพันธ์คาดว่าจะได้รับของการถ่ายทอดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทาง สทท.11

บทที่ 5 นำเสนอกระบวนการสื่อสารของการถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ในส่วนของผู้ส่งสาร เนื้อหา ช่องทางหรือสื่อและผู้รับสาร

บทที่ 6 นำเสนอบทสรุปและอภิปรายผล ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดในการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “การวิเคราะห์การถ่ายทอดสดการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกครั้งที่ 26 ทาง สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย ช่อง 11” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยใช้แหล่งข้อมูลประเภทสื่อ โทรทัศน์ ประเภทเอกสารและประเภทบุคคล ซึ่งข้อมูลทั้งหมดผู้วิจัยได้จาก สทท.11 จึงทำให้ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมีความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นข้อมูลที่มาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดครั้งนี้โดยตรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลประเภทบุคคล ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ที่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ คุณชูศักดิ์ รองสวัสดิ์ ซึ่งเป็นผู้ประสานงานและติดต่อกับต่างประเทศทั้งหมด และคุณ เพ็ญพรรณ พงษ์สวัสดิ์ ซึ่งเป็นมีส่วนร่วมในการคัดเลือกประเภทกีฬาและวางแผนการออกอากาศ จึง ทำให้แหล่งข้อมูลดังกล่าวสามารถให้ข้อมูลเกี่ยวกับการถ่ายทอดสดได้

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย